

اشتباه استراتژیک در ترمیم کابینه

شهرداد افانی عشیری

سخت تبلیغات منتقدان درخصوص ناکارآمدی برخی اعضای دولت قرار نداشتند. به توصیه گروه‌های پیروز در انتخابات از این تغییر و تحول جلوگیری کرد و برای اینکه به رقیب خود به ظاهر باج نمهد از اعضای دولت در مناسبات های مختلف دفاع و حمایت می‌کرده در حالی که در چیزی اضافی کابینه می‌توانست دقت و تأمل بیشتری به خرج داده و از چهره‌های متخصص و دانشگاهی بسواری استفاده کند.

متوفانه در کابینه دوم خاتمی هم امر شایسته سالاری مانند سایر دولت‌های قبل از او مورد توجه خاص قرار نگرفت و نتیجه این شد که طبق سفارشات گروه‌های سیاسی، برخی افراد و شخصیت‌ها به عنوان وزیر به او معرفی شدند که حتی از عهده اداره یک مدرسه بر نمی‌آمدند، چه رسد به اداره یک وزارت‌خانه!

البته شاید خاتمی و دولت‌های پیش از او نیز مقصراً نباشد چرا که در کشور ما استفاده از مدیران و شخصیت‌های مطرح به دلیل آشناش آنها با زنجیره حکومتی همیشه مرسم مرسوم بوده و هیچ فرد دیگری خارج از این دایره نمی‌تواند وارد گود شود زیرا مدعیان وابسته به "هزار فامیل" تحمل مدیریت افراد خارج از این دایره را ندارند!

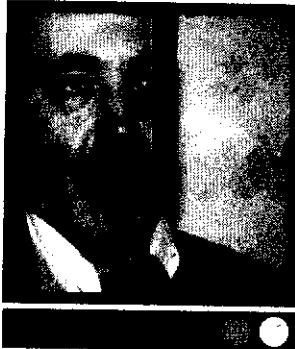
نتیجه این اشتباهات فاحش چیزی جز ضرر و زیان برای مردم و کشور نیسته زیرا در هیچ کشوری هنگام تغییر و تحول، یک وزیر به دلیل ناکارآمد بودن از یک وزارت‌خانه به وزارت‌خانه دیگری نقل مکان نمی‌کنند در آن کشورها تخصص و گذراندن دوره‌های مختلفه شرط قبول مسؤولیت استه در حالی که در کشور ما فلان مقام به دلیل آشناشی با فلان مسؤول یک شبه ره صد ساله می‌پماید و ناکهان از یک وزارت‌خانه سر در می‌آوردا با قبول این واقعیت و اشتباه خاتمی نایاب هرگز زیربار پذیرش این گونه وزیران می‌رفت، به همین دلیل یکی از علل ناکارآمدی دولت در برخی زمینه‌ها، رودرایستی شخص رئیس جمهور در بستن و چیلن کابینه است.

تغییر و تحول در تمام نظام‌های سیاسی دنیا از ضرورت‌هایی است که هنگام بروز مشکلات یا انسداد سیاسی در هر کشور ممکن است به اشکال مختلف مانند استعفا و یا ترمیم کابینه صورت گیرد. در واقع شاید یکی از دلایل موقوفیت برخی از کشورهای پیشرفت، شهامت تغییر مدیران یا وزیران در وضعیت بحرانی باشد.

کشور ما نیز از این امر مستثنی نیست و هر از گاهی به دلایل متفاوت از جمله جابجایی در قدرت یا فشار برخی احزاب و جناح‌های سیاسی، بحث تغییر و تحول در سطوح مدیریتی کشور که امروز به "ترمیم کابینه" شهرت یافته، مطرح می‌شود، اما متوفانه به دلایل گوناگون این مسأله همیشه با مشکلات و اشتباهاتی روپرتو بوده که مهم‌ترین آن، نبود مرکزیت واحد در نظام برنامه‌ریزی است. وظایفی که در نظام ما از افراد خواسته می‌شود وظایف متناقضی است که نشان‌دهنده نبود مرکزیت در نظام برنامه‌ریزی کشور است، البته ممکن است این تناقضات در سایر کشورهای دنیا نیز وجود داشته باشد، اما معمولاً در این جوامع مرکزی وجود دارد که نقطه تعادل و وضعیت ایده‌آل را بررسی و گزینش می‌کند.

... بهشی که اخیراً به عنوان اصلی ترین و جنجالی ترین سوزه در محافل سیاسی و مطبوعاتی کشور مطرح شد، مربوط به تصمیم‌گیری ریاست جمهوری در خصوص ترمیم کابینه بود که با واکنش‌های متفاوت گروه‌ها و جناح‌ها مواجه شد، به گونه‌ای که برخی آن را نوعی باج‌دهی به جناح منتقد ارزیابی کردند و گروهی دیگر ایجاد هماهنگی و تعامل بیشتر در یکسال آخر عمر دولت.

اما چرا خاتمی با وجود اصرار مطبوعات و شخصیت‌های سیاسی در طول سه سال گذشته از این تغییر و تحول اجتناب ورزیده برسشی است که پاسخگویی به آن تا حدی به ابهامات مطرح شده در این باره خاتمه می‌دهد. به اعتقاد صاحب‌نظران سیاسی، خاتمی که در طول این سال‌ها زیر فشار

نکته و ابهام دیگر ترمیم کابینه آن است که چرا وزیرانی که در حیطه مسؤولیت خود نسبتاً موفق بوده‌اند، جایجاً شدند؟ به اعتقاد صاحب‌نظران اقتصادی طهماسب مظاہری و صدر حسینی نقش عمده‌ای در کاهش مالیات‌ها و حاکمیت تفکر کارشناسی بر مجموعه مدیریتی خویش داشته‌اند.

از زمان تأسیس نهادهای مانند

وزارت دارایی و بانک مرکزی تاکنون، بین وزیران دارایی و روسای بانک مرکزی یا بین سازمان برنامه و بودجه و سایر وزارت‌خانه‌ها اختلاف نظر بوده که این اختلافات ناشی از مشکلات ساختاری اقتصادی و اجرایی کشور می‌باشد.

اکنون بدون حمایت از گروه یا چنان خاصی در کشور باید اذعان داشت که تغییرات انجام شده در کابینه به هیچ وجه نظر مردم، مجلس و یا حتی

برخی از اعضای دولت را تأمين نکرده است، زیرا با عنایت به مشکلات عدیده در وزارت‌خانه‌های راه و ترابری، آموزش و پرورش، امور خارجه و یا برخی دیگر از سازمان‌های دولتی، شایسته بود ترمیم ابتدا در این بخش‌ها صورت گیرد، سپس به جاهای دیگر، تسری یابد، اما متأسفانه باز هم فشارهای پنهان جناحی و عدم قاطعیت در تصمیم‌گیری نهایی یک بار دیگر، شعار شایسته سalarی را به مسلخ فراموشی برد و نشان داد که هنوز در کشورهای

رو به توسعه چیزی به نام حفایت در نظام مدیریتی به چشم نمی‌خورد و فقط تورچشمی‌ها حق نشستن بر گرسی‌های مدیریتی را دارند.

بنابراین با توجه به واقعیت‌های مطرح شده هنوز به درستی مشخص نیست که دلایل ترمیم دیگر هنگام کاهه رئیس جمهوری چیست و چه دلیلی در ترتیبی در تصمیم‌گیری اخرين سال کاری اش نقش داشته

گران سیاسی این اسام خاتمی را صرفاً مانور سیاسی برای جلب پژوهاره برخورد نکردن با دولت و

ن ناکارآمد، احتمال استیضاح برخی از آنها در مدت باقیمانده بعید به نظر می‌رسد، بنابراین رئیس جمهوری می‌تواند بدون تنش و اختلاف نظر، باقیمانده عمر سیاسی خود را طی کند تا رئیس جمهوری آینده با توجه به بافت مجلس ترکیب کابینه را مشخص کند.

فردی که برای اداره یک وزارت‌خانه معرفی می‌شود باید تجربه تخصصی و توان لازم برای اداره آن را داشته باشد و صرف متعهدبودن نمی‌تواند مشکل آشنا باشد. پرسشی که اکنون افکار عمومی را به خود مشغول کرده این است که چرا مرتضی حاجی که در کابینه دوم خاتمی قرار بود مسؤولیت وزارت تار و امور اجتماعی را عهده‌دار شود، ناگهان سر از وزارت‌خانه دیگر نیست؟ چه براستی چه معیارها و ضوابطی برای گزینش اعضای دولت وجود طرد که در طول چندین سال گذشته هیچ وقت به آن بیها نشده است؟

چرا وقتی یک مسؤول توان لازم برای اداره یک مجموعه مدیریتی را ندارد، به جای تغییر و برکناری، بلافضلله به مکان دیگر منتقل می‌شود؟ آیا این جایگاهی، انتقال بحران از یک وزارت‌خانه به وزارت‌خانه دیگر نیست؟ چه کسی یا کسانی از این مدیران نایاب حمایت می‌کنند و بالآخره به چه دلیل برخی از این‌گونه افراد پس از مخالفت افکار عمومی، به جای بروطفر، کردن نقاط ضعف خود، علم شیرین اداره سفارتخانه در خارج از کشور را نیز می‌چشند؟ اکنون که کابینه با تغییرات اندکی به ظاهر ترمیم شده ولی، افکار عمومی همچنان خواهان پاسخگویی به این پرسش‌ها است. آنها می‌خواهند بدانند چرا در طول سه سال گذشته که این بحث همیشه مطرح بوده به آن توجه لازم نشده و حالا چه اتفاق خاصی رخ داده که در سال پایانی عمر دولت باید کابینه این گونه ترمیم شود؟ خانمی که اخیراً هدف از ترمیم کابینه را بیجاد هماهنگی و تعامل بیشتر در بین اعضای دولت ذکر کرده و می‌گفت به هیچ کس باج نمی‌دهیم، آیا در فرصت باقیمانده عمر کوتاه کابینه‌اش، می‌تواند عملکاری انجام دهد؟ آیا همین ترمیم نیمه‌هی باج دادن نیست؟ تاراضیتی مردم از عملکرد وزیران، مجلس هفت‌تاری، ایجاد تحرک و پویایی بیشتر دلایلی است که رفع آنها می‌تواند گزینش اعضا کابینه مرتكب این احتفالات را خیال بیشتر می‌توانست پرونده کاری های پیشنهادی داشته باشد که دولت در طول چند سال گذشته مرد نماید.

اگر منظور خانمی تغییرات کابینه حذف ناهمانگی‌ها باشد، همانطور که اشاره شد، به دلیل نبود مرکزیت واحد در نظام برنامه‌ریزی و نیز ناهمانگی در ذات مناسبات اجرایی و اقتصادی، بعید به نظر می‌رسد این مشکل حل شود، زیرا نمی‌توان انتظار داشت در یکسال باقیمانده این ناهمانگی‌ها کاهش یابد. در واقع مهم‌ترین ویژگی ترمیم کابینه بی‌تمر بودن آن است، زیرا زمان به اندازه‌ای محدود است که عملکار در طول یکسال فقط می‌توان بودجه سال ۸۴ کشور را پیگیری و تصویب کرد.